

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS A BOKSTAVLYDER

LESEKURS A STAVSKRIFT

Åå

Toril Karstad

ÅLER

Øverst og midten: Edward Donovan, Rawpixel.com. Nederst: Duane Raver, USFWS

Fokus er delvis utviklet ved hjelp av midler fra Extra-stiftelsen (nå Stiftelsen Dam).

Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.

Heftet kan kombineres med Skjelfjords lesebok og Tømtes løkkeskriftmateriell.

Å-LYD-VERS: SANG NR. 10

Tekst: Toril Karstad, komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
vokal: Josefine Kolberg 7.kl, illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 8. kl.

Ålen Åse åler seg
som en ånd i båtens lei.
Båtens råtne årer går
over Åses hår.
Åtte år **er** Åse nå.
Ofte må hun ånde på
dårlig åte: oljet laks.
Intet napp – sånn flaks!

OPPGAVE 1: HØR PÅ OPPTAKET, OG PRØV Å LÆRE VISA.
OPPGAVE 2A: SETT RING RUNDT HVER Å, OG SI LYDEN Å.
OPPGAVE 2B: SETT RING RUNDT HVER FEIT O, OG SI LYDEN Å.
OPPGAVE 3A: SETT RING RUNDT HVER å, OG SI LYDEN Å.
OPPGAVE 3B: SETT RING RUNDT HVER FEIT o, OG SI LYDEN Å.
OPPGAVE 4: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG, RN ER ŋ-LYD.

**OPPGAVE 5: FINN LYDEN Å SKREVET MED SYMBOLET å.
SI LYDEN MENS DU SETTER RING RUND T SYMBOLET T.**

k v j ø å ø n v å n p b ø h j s f å u ø v ø g r m v å d y s r i
m å æ å a n æ v å n ø b l j t n å k h j r u n a y f b ø h å ø
å u l h æ m å a s r å f a m u å l g d u l j ø n v u å b ø l v
ø h b j s n k å ø l v s r m ø å m y g y r m å æ a n æ b i n
ø å ø å l j p f u h j r k n a v å n v ø h t å u b h æ d a s l r
å n a m å n v s m å u l j ø å ø n ø å l ø h b j å s f u ø p ø
g å r h a m y s r å l å æ a n æ å v å n ø b l j v n å u h j r
å u n a y n b y ø h ø k v h æ å d a s r å n a m å n l g i d
å h g f b s t u å r ø k t f m d b s a v u v h æ m a s r f ø å
m n l s d å u b j ø n t n p å l ø h b j s å r k v l ø å g r h a
m y s r m å æ å a n æ v n ø å ø l f j å n k å h j å v f r i k l

Edward Donovan, Rawpixel

OPPGAVE 6: SKRIV TRYKKBOKSTAVEN. SI BESKJEDEN TIL DEG SELV MENS DU SKRIVER.

RUND FORM , LODDRETT LINJE, RING

BUE NED, LODDRETT LINJE, BØY, RUND FORM TIL VENSTRE, RING

å	å	å	å	å	å	å	å	å	å	å
å	å	å	å	å	å	å	å	å	å	å
å										å
å										å
å										å

NB: BUE NED BETYR: BUE MED ÅPNING I RETNING NEDOVER

RUNDT, NED, BØY, VENT, RING

o o a a a a a a a a a a a a a a

å å å å å å å å å å å å

å

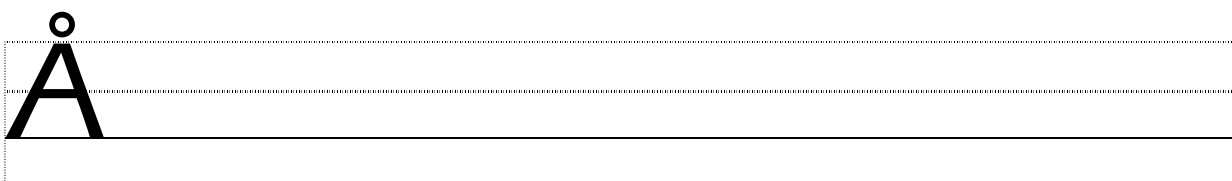
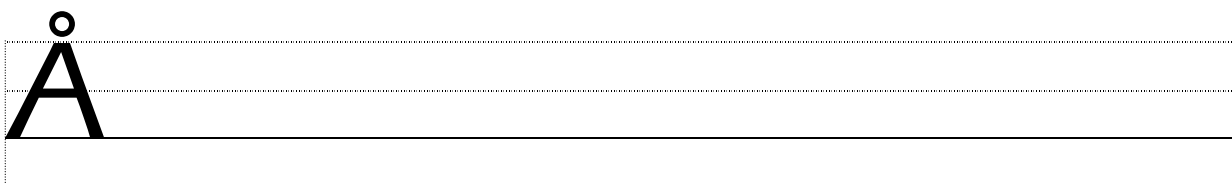
å

å

a a a a a a a a a a a a a a a a a

Høyre: SKRÅTT OPP, SKRÅTT NED, VANNRETT, LITEN RUND FORM

Venstre: SKRÅTT OPP, SKRÅTT NED, VANNRETT, LITEN RUND FORM

OPPGAVE 8A: LES VELDIG VANLIGE ORD SEKS GANGER.

1 det og	2 seg nei	3 KORT VOKAL sely når	4 KORT VOKAL hvis hvor	5 året årene

ORDET DET LÆRES SOM HELORD FØR D ØVES INN. ÅRENE BETYR FLERE ÅR, IKKE FLERE ÅRER. MEN DET SKRIVES LIKT. NÅR MED LANG Å-LYD BETYR REKKER. NÅR MED KORT Å-LYD HAR MED TID Å GJØRE.

OPPGAVE 8B: LES OG LEGG LANG Å-ORD MED BOKSTAVKORT.

1 å må nå år så vår våre	2 mår rå nål lår sår lån ål	3 vås ås måse åre såle låne mål	4 låse åme såre måne åle måle lås	5 å råne å nå noe våse våren ennå snål små

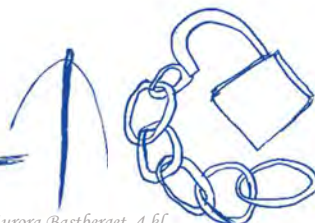
ORDET RÅNE BETYR Å DRA RUNDT FOR Å VISE FRAM BILEN. Å NÅ NOE BETYR Å REKKE NOE. VÅSE = TULLE. SNÅL = RAR.

Marcus Ehieser Bloch, Rgwpixel.com

Celine Aurora Bastberget, 4.kf.

MÅR

MÅLE

MÅNE

Erwin & Peggy Bauer, USFWS

Vladimir Mucibabic, Dreamstime

Toril Karstad

OPPGAVE 8B: LES OG LEGG KORT Å-LYD MED O-ORD MED KORT.

1 som oss om	2 mellom form ovn	3 sovne sommer rolle	4 ovnen forme roller	5 nonne formen monner

NB: NOEN UTTALER O-EN I OM OG MELLOM SOM O-LYD.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMET EG/EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 9A: LES RIM.
SETT PRIKK UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Noen rimer ennå.

Irene rimer: Åse – måse – låse – våse

Åse rimer: ål – mål – nål – snål

Iver rimer: måne – låne – råne

Live rimer: åler – måler – såler – nåler

Vårin rimer: lær – sår – vår – år – mår – rår – når

Edward Donovan, Rawpixel

Lydia Madeleine Popkema

Alexei Zaycev, Dreamstime

OPPGAVE 9B: LES RIM.
SETT PRIKK UNDER VOKALER. DEL TEKSTEN I STAVELSER.

Solvår rimer: nå – å – lå – så – må – rå – små

Åsne rimer: åsen – måsen – låsen

Vår rimer: åle – såle – måle – snåle→

Lone rimer: våren – måren – åren

Liv rimer: årene – sårene – lårene – mårene

Toril Karstad

John Woodhouse Audubon, Rawpixel.com

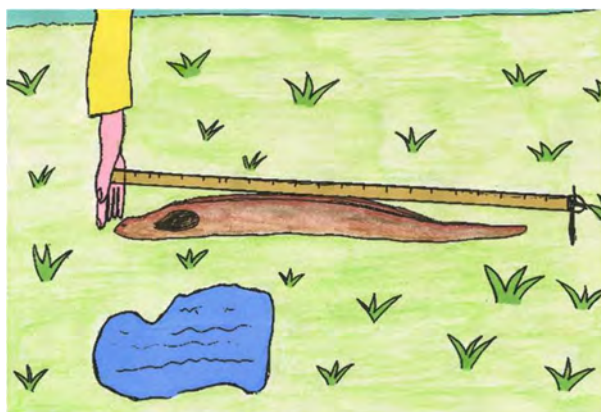
OPPGAVE 10A: LES HISTORIEN, DEL 1.

Åse er ni år. Det er vår. Åse må lime sålene sine. Nå limer Åse sålene. Så vil Åse ri om våren. Når Åse vil ri, må Åse låse. Åse låser låsen og rir. Det er sol. Åse rir med en sil i ei snor. Åse ser ei åre. Åse ser måser og lom.

OPPGAVE 10B: LES HISTORIEN, DEL 2.

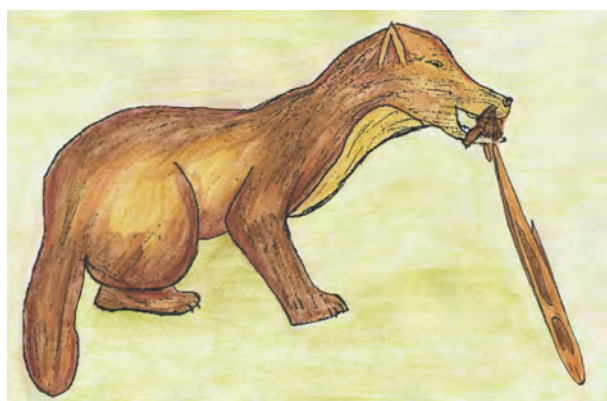
Åse ser en vill ål. Det er moro nå når ålen er i silen. Åse måler ålen med ei reim. Åse rir med ålen og silen i ei snor. Så ser Åse en mår i åsen. Åse viser måren ålen. Måren vil låne ålen.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 10C: LES HISTORIEN, DEL 3.

Åse ler: «Ålen **er** rå! Ålen **er** vond!» Men måren mener det **er** noe vås. Det **er** moro med ål, mener måren. Måren vil mose ålen. Måren river sår i ålen. Måren vimser. Så river måren mer i ålen. Nå **er** ålen inni måren.

Celine Aurora Bastberget, 5.kl. & Helena Værnes

OPPGAVE 10D: LES HISTORIEN, DEL 4.

Åse rir mer. Måren **er** i åsen ennå. Åse ser månen. Lårene **er** såre. Mens Åse rir, minnes Åse ålen. Åse **er** lei seg. Åse vil se ålen mer. Åse ser mor. Åse **er** lei seg ennå. Mor sier: «Så, så, Åse-mor! Se, rosiner!» Nå smiler Åse.

Celine Aurora Bastberget, 5.kl. & Helena Værnes

Celine Bastberget & Helena Værnes

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EI/EG ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 11A: DEL OPP I ORD MED LODDRETTE LINJER.

Noenrimerennå.

IrenerimerÅsemåselåsevåse

Åserimerålmålnålsnål

Iverrimermånelåneråne

Liverimerålermålersålernåler

Vårinrimerlårsårvårårmårrårnår

Lydia Madeleine Popkema

OPPGAVE 11B: DEL OPP I ORD MED LODDRETTE LINJER.

Solvårrimeråsåsålåmåråsmå

Åsnerimeråsenmåsenlåsen

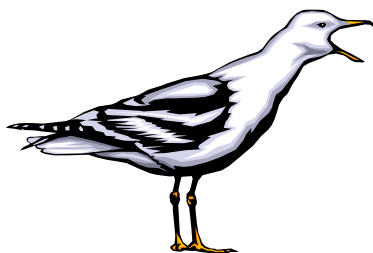
Vårrimersåleålemålesnåle

Lonerimervårenmårenåren

Livrimerårenemårenesårenelårene

OPPGAVE 12: SETT STREK FRA ORD TIL BILDE.

mål

såle

måse

mår

måne

måle

sår

ål

åre

låse

OPPGAVE 13: LØS REBUSEN. BYTT UT TALESYMBOLER OG STORE BOKSTAVER MED SMÅ BOKSTAVER. LES SETNINGEN.

NB: DER DET ER TO RUTER UNDER TALESYMBOLER, SKAL DET VÆRE DOBBEL KONSONANT. ALLE SETNINGER OG NAVN SKAL STARTE MED STOR BOKSTAV. SETT RIKTIG TEGN TIL SLUTT.

1 /Æ-LYD

Å	Æ	E	E	Æ	Æ	I	Å	Æ	I	Å	Æ	.
			e									

2

Å	Æ	E	Æ	I	Æ	E	Æ	Æ	Å	Æ	E	Æ	E	.

3

Å	Æ	E	Æ	E	Æ	E	Æ	Æ	Å	Æ	I	Å	Æ	E	Æ	.

4 /Æ-LYD

Å	Æ	E	Æ	E	Æ	I	E I	Æ	Æ	O	Æ	.
				e								

5

Æ	Å	Æ	E	Æ	Æ	I	Æ	Æ	Å	Æ	E	Å	Æ	E	Æ	.

6 /Æ-LYD

Å	Æ	E	Æ	Æ	Å	Æ	E	Æ	Æ	Å	Æ	E	.
							e						

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT E HAR /Æ-LYD, INNRAMMET EI ER EI-DIFTONG.

OPPGAVE 14A: SKRIV VELDIG VANLIGE Å-ORD I LØKKESKRIFT.

å
å

må
må

nå
nå

år
år

så
så

når
når

OPPGAVE 14B: SKRIV VANLIGE Å-ORD I LØKKESKRIFT.

vår
vår

årene
årene

våre
våre

små
små

lår
lår

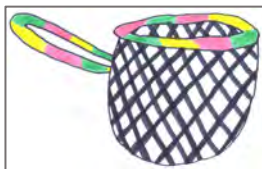
sår
sår

15A: FINN IGJEN NØKKELOORDENE I TEKST 10A, OG STREK UNDER DEM.

Åse
sålene
sil

ni
låse
måser

lime
rir
lom

Miriël Karstad, 1.kf.

John James Audubon, Rawpixel.com

15B: FINN IGJEN NØKKELOORDENE I TEKST 10B, OG STREK UNDER DEM.

ål
reim
viser

i silen
rir
låne

måler
mår
ålen

15C: FINN IGJEN NØKKELOORDENE I TEKST 10C, OG STREK UNDER DEM.

ler
vås
river

rå
moro
vimser

vond
mose
inni

15D: FINN IGJEN NØKKELOORDENE I TEKST 10D, OG STREK UNDER DEM.

rir
såre
Mor

månen
minnes
rosiner

Lårene
lei seg
smiler

NØKKELOORD ER HUSKEORD. NÅR VI SER DEM, KAN VI LÅSE OPP HUKOMMELSEN OG HUSKE DET VI HAR LEST FØR. DET LØNNER SEG Å TITTE PÅ BILDENE, OGSÅ.

OPPGAVE16: SE PÅ NØKKELOORDENE OG FORTELL HISTORIEN.

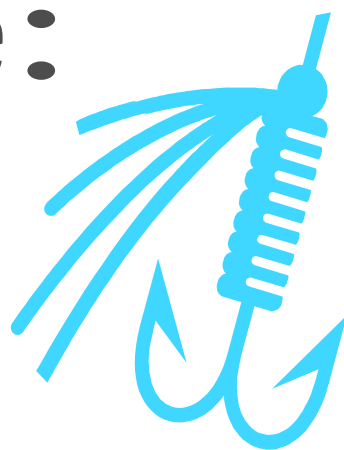
LES ORDENE OVENFOR FRA VENSTRE MOT HØYRE, ELLER SE PÅ NØKKELOORDENE I TEKSTEN 10A-D. DU KAN OGSÅ SE PÅ BILDENE. SI HELE HISTORIEN SÅ GODT DU KAN, TIL EN VOKSEN ELLER EN VENN, ELLER TIL DEG SELV! HUSKET DU MASSE?

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD, FEIT E HAR Æ-LYD, INNRAMMET EG/EI/ØY ER DIFTONG.

Ålen Åse åler seg
som en ånd i
båtens lei.

Båtens råtne årer
går over Åses hår.
Åtte år er Åse nå.
Ofte må hun ånde
på dårlig åte:
oljet laks.
Intet napp —
sånn flaks!

FEIT O HAR Å-LYD,
INNRAMMET RL ER L-YD,
INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG,
STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

OPPGAVE 18: STAVELSESEDELING

SETT PRIKK UNDER VOKALENE: A, E, I, O, U, Y, Æ, Ø, Å.

SETT BARE ÉN PRIKK UNDER DIFTONGENE: EG, EI.

TEGN EN BUE FOR HVER STAVELSE. • •

Ålen Åse åler seg

som en ånd i båten s lei.

Båtens råtne årer
går over Åses hår.

Stefan Redel, Dreamtime.com

Åtte år er Åse nå.

Ofte må hun ånde på
dårlig åte: oljet laks.

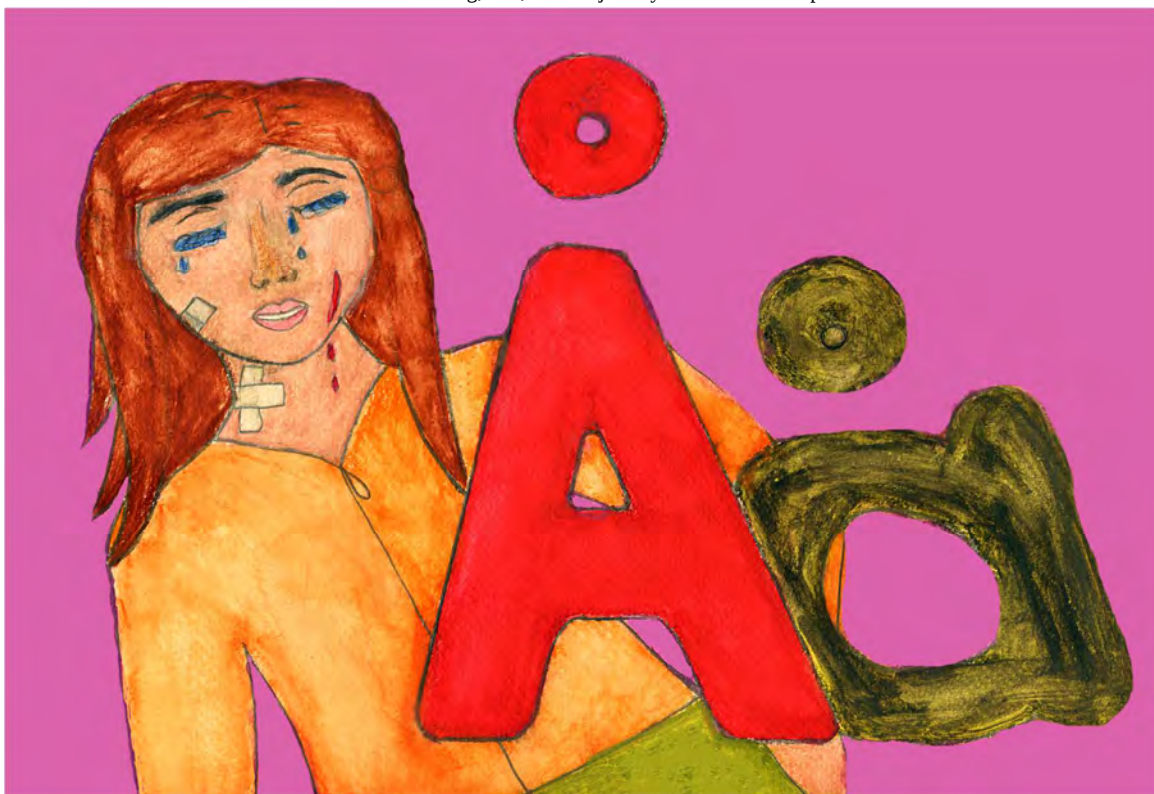
Intet napp – sånn flaks!

Andreirbachuk, Dreamtime.com

BOKSTAVEN Å-VERS: CD NR 32

Tekst: Toril Karstad, komp og opptak: Øyvind Åge Berg,
Vokal: Benedicte Kolberg, 9.kl, illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema 7. kl.

Å ER EN A MED EN SIRKEL OVER,
MED TO SKRÅ LINJER, EN VANNRETT SOVER.
OG LITEN å MED RUND FORM OG STREK.
NÅ MÅ DU GÅ! IKKE BRÅK OG LEK!
MED SÅR OG TÅRER, SÅ BLIR DU BLEK!

Å er en A med en sirkel over,
med to skrå linjer, en vannrett sover.
Og liten å med rund form og strek.
Nå må du gå! Ikke bråk og lek!
Med sår og tårer, så blir du blek!

OPPGAVE 19: LYTT TIL CD-EN, OG PRØV Å LÆRE VISA.

OPPGAVE 20: SETT RING RUNDT HVER Å, OG SI LYDEN Å.

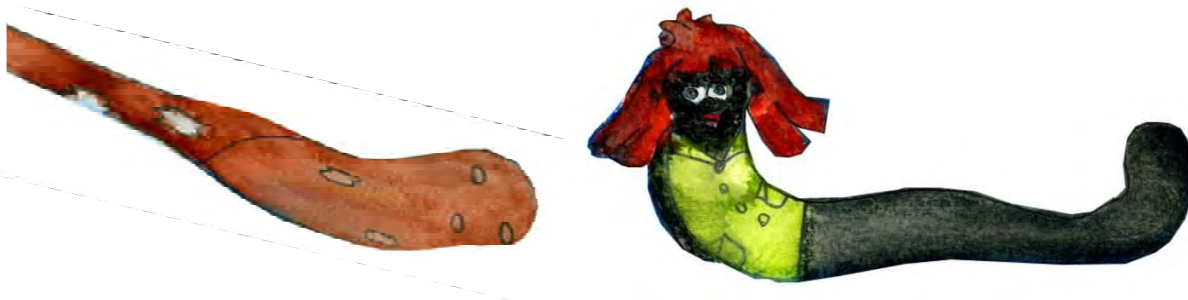
OPPGAVE 21: SETT RING RUNDT HVER å, OG SI LYDEN Å.

OPPGAVE 22: LES HELE TEKSTEN HVIS DU KAN.

STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD, FEIT O HAR Å-LYD.

OPPGAVE 23: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

ÅLENÅSEÅLERSEEG
SOMENÅNDIBÅTENSLEEI.
BÅTENS RÅTNEÅRER
GÅR **O**VERÅSESHÅR.
ÅTTEÅRERÅSENÅ.
OFTEMÅHUNÅNDEPÅ
DÅRLIGÅTE:**O**LJETLAKS.
INTETNAPPSÅNNFLAKS!

OPPGAVE 24: DEL OPP ORDENE I SANGEN MED LINJER.

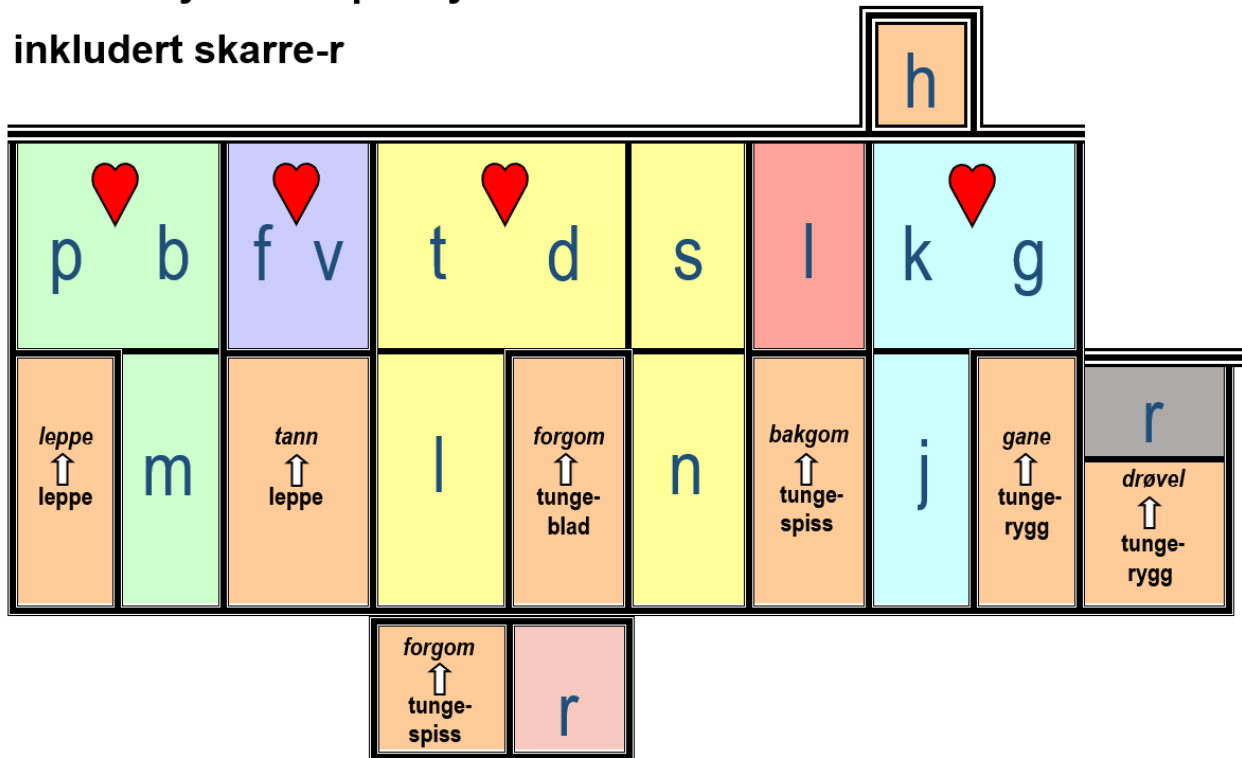
Å**E**RENAMEDENSSIRKEL
OVERMEDTOSKRÅLINJER,
ENVANNRETT**S**OVER.
OGLITENÅMEDDRUNDFORM
OGSTREK.NÅMÅDUGÅ!
IKKEBRÅK**O**GLEK!
MEDSÅR**O**GTÅRER,
SÅBLIRDUBLEK!

FEIT O HAR Å-LYD, INNRAMMET RL ER L-YD, INNRAMMET EG/EI ER EI-DIFTONG, STREK UNDER STUM BOKSTAV = MINUS LYD.

Bokstavlydenes språklydhus

inkludert skarre-r

Vokaler: a e i o u y æ ø å

Diftonger: ei au øy ai

FOKUS © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulator er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann).

